

srbjskih tovarišev, ali jih pustiti same v pravični borbi za stare pravice učiteljskega stanu, kakor so si v vihr in oluji besed tolačili predlog tov. Antona Mervica, ampak so hoteli le opozoriti na delo, ki nas čaka doma v učiteljskih društvih, kjer je dovolj časa in prilike, da se razgovorimo in tudi spoprimemo ali le z enim namenom, da dvignemo veliko stanovsko organizacijo do ugleda in veljave.

Izvršni odbor je ob sklepu šolskega leta 1926/27. izdelal projekt pravil UJU in ga tik pred pokrajinskimi skupščinami poslal poverjenstvu, da o njem razpravljajo že na letošnjih skupščinah. Nemogoče pa je bilo, da bi bila učiteljska društva že leta pred pokrajinsko skupščino obravnavala projekt pravil Izvršnega odbora, ker je bil objavljen v času, ko društva sploh niso več zborovala. Radi tega se tudi ni obravnavalo na pokrajinski in ne na glavni skupščini v Skoplju, ker vsa poverjenstva so se zedinila v sklepu, da nobena pravila ne morejo biti sprejeta, ako jih niso prej obravnavala učiteljska društva.

Na glavni skupščini v Skoplju je bil glede na pravila sprejet ta sklep:

1. Odsek za pravila ni mogel obravnavati predloženih pravil, ker se o njih še niso izrazila učiteljska društva.

2. Projekt pravil Izvršnega odbora z vsemi sklepi, ki so bili storjeni na pokrajinskih skupščinah poverjenstev UJU, se vzame kot osnovo za razpravljanje o pravih UJU pri sreskih učiteljskih društvih.

Oficijelno pojasnilo predsedstvu UJU o skupščini v Skoplju.

V »Politiki« z dne 21. avgusta t. l. iz naša v članku »Zalostni konec učiteljske skupščine«, pisec tega članka nekaj netočnosti, gotovo le radi nepoznanja razmer v našem Uduženju.

1. Ni res, da so bili na eni strani srbski učitelji beograjskega poverjenstva, a na drugi učitelji iz zagrebskega, ljubljanskega in sarajevskega poverjenstva. Na eni strani je bilo 15–20 učiteljev (med katerimi so bili tudi nedelegati), ki so razgrajali, kakor to prakticirajo na vseh skupščinah že od leta 1920, a na drugi strani so bili vsi drugi učitelji. Moram priznati, da nam ni pogodu postopanje te grupe, ki ne prizna nikakega dela in ne dobre volje ter bi hotela samo rušiti in povzdigniti na njihov način učiteljski ugled; oni mislijo, da se pride z vpitjem najlažje do uspeha.

2. Poročevalec pravi, da se je skušalo med tem vpitjem prečitati ostala poročila. Ni se skušalo, nego so bila vsa poročila prečitana in sprejeta brez obzira na to, da je ta grupa protestirala misleč, da na ta način najboljše povdarja zavest in ugled stanu. Ampak večina se ni pustila terorizirati, temveč je nadaljevala in končala svoje delo.

3. Pogrešena je trditve opozicije, da je predsedstvo v manjšini. Ako so na strani uprave UJU vsi Slovenci, Hrvatje, Bosanci, Dalmatinci, Vojvodinci in velik del beograjskega poverjenstva, potem se to ne imenuje manjšina, nego ogromna večina.

4. Ni res, da bi bil kdo rekel, da uprava ni poštena. Želeli smo slišati objektivno kritiko, poslušali vse, ampak ko so nekateri skušali terorizirati skupščino, smo takoj zapopadli, da se mora skupščina hitro končati in to toliko prej, ker je morala večina delegatov odpotovati še isti večer in ker je mala grupa hotela zadrževati delo do odhoda delegatov, da bi potem odločala

3. Sreska učiteljska društva morajo najpozneje do 1. februarja 1927 obravnavati projekt pravil UJU kakor je natisnjen v »Učit. Tovaršu« št. 46, z dne 23. junija 1927 z izpremembami natisnjenimi v »Učit. Tovaršu«, št. 3, z dne 21. julija 1927 in do tega dne predložiti izdelke poverjenstvu UJU Ljubljana.

4. Poverjenstva morajo najpozneje do 1. aprila 1928 na skupni seji poverjenikov in predsednika in tajnika Izvršnega odbora sestaviti enoten načrt pravil na podlagi predlogov svojih učiteljskih društev.

5. Izvršni odbor mora najpozneje do 1. maja 1928 poslati ta, od poverjenikov izdelani načrt pravil vsem sreskim učiteljskim društvom, da o njem razpravljajo na domačih zborovanjih, na pokrajinski skupščini poverjenstev in na glavni skupščini UJU leta 1928.

6. Dokler se ne sprejmejo enotna pravila UJU, se upravljajo poverjenstva po svojih dosedanjih (zadnjih) pravilih.

Zdaj torej začena doba dela. Naj vsa društva takoj izbere iz svoje srede one tovariše(ice), ki se zanimajo za organizacijo vsakdo pa naj po svojih močeh in zmožnostih prispeva in posrečilo se nam bo z resno voljo in ljubeznijo do stvari postaviti temelj stanovski organizaciji, ki nam bo v ponos in zatočišče v vsaki sili.

Do tedaj pa bodimo obzirni napram sebi in drugim, pustimo osebe ob strani in stremimo za enim ciljem: Urediti stanovsko in šolsko vprašanje v korist velikemu jugoslovanskemu narodu.

Anton Skala.

sama brez večine delegatov, a to se ji ni posrečilo.

5. Učitelji iz Srbije se niso jezili nad učitelji iz Hrvatske, ker se niso imeli radi česa jeziti. Resnica je, da so ljudje, ki so vodili nelojalno obstrukcijo, napravili nekaj nemnosti, ki se jih ne more odobravati. Oni delajo to na vsaki skupščini in to delo nam že preseda in vsi prijatelji stanu in Uduženja morajo skušati to odpraviti. Ravno tako ni res, da je rekel neki hrvatski učitelj: »Sram vas bodi... srbska živina.«

6. Nazadnje je povsem netočno, da bi predsednik komurkoli izjavil: kjer je razgrajanje, je vse sprejeto! Vse delo je bilo izvršeno v odsekah, ki jih je skupščina izvolila z vzklikom. Vse, kar so odseki predlagali, je bilo sprejeto, ker ni bilo časa za debato. V odsekih so bili ljudje iz vseh pokrajin in z raznimi težnjami in ko so se oni sporazumeli, bi skupščina vendarle odobrila to delo, ker je izraz vseh želj in zahtev, četudi bi delovala še 10 dni.

V vseh društvih se porajajo pojavi, ki niso dobri. V društvu se vrinejo ljudje, ki ne morejo razumeti značaja skupnosti, vnašajo vanje svoj lastni subjekt, razdor, osebne ambicije in pa željo, da bodo delali le po lastni volji, ker mislijo, da je najpametnejše samo ono, kar oni rečejo. Ti so balast vsakega društva. Ko naletijo taki ljudje na odpor, ali na popuščanje, potem postanejo neznosni, ker si v vsakem slučaju domišljajo, da so prestrašili vse; svoje znanje pa kažejo s kričanjem in frazami. Mi pa, ki smo ustvarjali UJU, se ne moremo in tudi nečemo umakniti pred vpitjem ali kričanjem kogar si bodi, ker nam je pred očmi samo Uduženje in učiteljski ugled.

Vlada K. Petrović,
predsednik UJU.

Naše življenje.

(Glas preko meje.)

Vsem tovarišem, zlasti pa trpinom pregnancem v imenu zemlje, v imenu rodu, v imenu tristetih — pozdrav!

Blizu je leto, ko živimo primorski učitelji kot razgana čreda. Razdelili so nas prvič v začetku leta 1926. Takrat je pričel lov in mnogi so padli v mreže plehkemu oportunizmu. Čudno nas je ločila ta preizkušnja. Kdor izmed nas je ostal trden, čuti v sebi ponos in samozavest. Slednji izmed tristetih se zaveda velike moralne dobrine, ki je bila ohranjena njegovemu značaju, ko ni sledil ne vabi ne pretnji. Do tovariša, ki je padel je nezaupljiv, izogiblje se ga in ga zaničuje.

Huši od prvega udarca pa je bil drugi. V poletju leta 1926. so nam razpustili stanovsko organizacijo. Od takrat živimo ločeni, brez stanovskih vezi, brez stikov. Vsakdo je prepuščen samemu sebi in le malo je tako srečen, da ima v bližini dobrega prijatelja. Razkropljeni smo po vsej deželi in glas ne seže od enega do drugega. In to vpliva uničevalno na posameznika. Kako ginejo v takem stanju moči, kako pesa volja in človek pada v pozabljenje. Položaj, v katerem živi danes primorski učitelj, je kulturna in socialna — stanovska ječa. Nekateri med tovariši so se kaj kmalu vživeli v novi položaj, zopet drugi ne morejo strpeti. Obojih se pa polasča pesimizem. Ali ni to življenje mora za človeka, ki je rad delal? — Kdor gane je v nevarnosti, da odleti. Nekdaj so vodili kulturno delo po vaseh učitelji, danes je navedeno ljudstvo ponajveč samo nase, kajti oblasti pazijo strogo na slednji korak razumnikov na deželi. V poslednji dobi so kulturni stiki z brati zelo omejeni. Včasih smo

od daleč gledali življenje med brati onostran meje, danes niti tega ne moremo več. Najnevarnejše med vsem pa je, če se shajajo v družbi slov. učitelji. Vemo to in slučaju se moramo zahvaliti, da nas je počel s tem eden izmed oblastnikov sam, ko je rekel: »Lahko obiskujejo eden drugega italijanski učitelji in tudi mešani so lahko v družbi, ali čuječe je oko oblasti in če se snideta le dva slovenska učitelja, že poročajo njeni funkcionarji.«

Slovenski učitelji so brez organizacije, so brez glasila. Od nikoder ni pobude, ki bi vzdramila duševne delovne sile. Tvorimo brez skupne duše in naša htenja so hote nja posameznika, zato šibka in največkrat brezplodna. Kar imamo in kar nam je ostalo, je zavest, ki jo je v nas vzgojila organizacija. Tradiciji živimo — v njej se čutimo krepke in iz nje zajemamo moči, da preživimo ta težki čas. Lahko pribijemo, da je malo naših organizacij završilo tako veliko poslanstvo, kakor ga je »Zveza« med učiteljsvom.

Učitelju je v dobri meri onemogočena narodno kulturna misija med ljudstvom. Ali imel je do sedaj še silo. Ko bo pa izri njena iz šole poslednja slovenska beseda, takrat bo nastopil pot največjega mučenja. — Ni je stvari, ki bi človeka tako pri tiskala k tlom, kakor zavest, da postaja materin jezik brezpraven. Najtežje pa je učitelju, ki mora preživljati dobo, ko izgine njegova materinščina iz šole in je on sam primoran, da uči rodno deco v tujem jeziku. — In to dobo preživlja slovenski učitelj v Italiji. V tem hudem času je brez skupne vezi, brez moči.

Domišljamo si včasih, da smo Matjaževa vojska in čakamo, da vstane nov dan.

Pa nam bo morda prerastla brada sedemkrat okoli mize in bomo še čakali.

Ali je slovenski učitelj v Primorju zapisan smrti? O ne, še je moči v nas in ko bo zopet vsaj malo posijalo solnce, se razbohota v nas novo življenje.

Mir.

Morituri vos salutant.

Slovenski učitelji odhajajo iz Julijske krajine v notranjo Italijo in zapuščajo svoj rod. Vsak pričetek šolskega leta zavijati tiranski fašizem svoj bič in pretepe do krvi te naše stanovske mučenike. Utrgal je ostale naše najboljše z rodne grude in jih prestavil daleč od svojih dragih v svoje pokrajine Piemont, Toscano, Marche itd. Vsi ti trpin nam kličejo sedaj s svoje Kalvarije: »Oče, odvzemi od mene ta kelih trpljenja!... Svobodna domovina, sprejmi pod svoje okrilje premagane in potlačene!...

Franc Kramar iz Višnjevika, Albert Ivančič iz Smeti, Rudolf Vžintin iz Renč in drugi družinski očete so iztrgani iz naročja svojih rodbin in zavrženi daleč tja nekam v najbolj zahodne italijanske gore, kjer ne bodo mogli živeti socialnega življenja našega človeka. Marljive tovarišice osi vele v službi med našim rodom Marica Perin, Grželj Albina, Soban Josipina in druge mlajše zginejo z naše zemlje in pridejo v pusto tujino, kjer jih bo gledalo prosvetno zanemarjeno ljudstvo kot kup svoje nesreče. Zavedni, živahni in mlajši tovariši Rudolf Čehovin, Anton Medveš, Alojzij Carli, Nanut, Velikiš itd. pojdejo s srdom in tugo v duši po tuji zemlji, ker so ljubili svojo zemljo in srca bodo hrepnela po dragih domačih ljudeh, kjer so živeli svojo mladostno srečo.

Ljubezen do zaslužene domovine je ubila vse te naše mučenike, ki so za naš rod po slani ozeblje cvetje na zmrznjeni veji našega narodnega drevesa, ki cvete le še na svoji izhodni polovici. Mnogi puste vse citrone in pomaranče lepe in bogate (?) Italije in pojdejo s praznim trebuhom za trdim kruhom iskat boljše sreče, nego jih čaka v Piemontskih gorskih vaseh ali pa na zapuščenih rebrih revnih Apeninov. Kam naj se obrne obupani tovariš Ivančič s kopico svojih nedolžnih otrok, ki so tako kruto kaznovani, da zgube svojega očeta z rodne zemlje? Kako naj imenujemo tako podlo maščevanje fašistovskih solnikov nad poštenimi ljudmi, kateri niso drugega zgrešili, kakor to, da so rojeni Slovenci?

Zgajajo se gospodarji sedanje Italije nad nekdanjimi barbarskimi narodi, ki so pokončevali mrtvo lepoto starega Rima, še danes pravijo Vandal nekulturnim ljudem, a kdo so večji Barbari in Vandal od onih, ki trgajo živemu, zavednemu in izobraženemu človeku srce iz prs, jezik iz ust in značaje iz plemenitih duš, otroka iz očeto vega objema in ženo od skupnega ognjišča itd.? Slabši od njih ste vi fašistovski gospodje.

Bridko more biti tem trpinom v duši in vsaj močnejši ter odločnejši neomadeževani porečejo svojem tiranu glasni in jasni: »Ne! Iskali bodo kruha tu pri nas po zgledu mnogih drugih, ki so že pred njimi pribežali sem domov v dobi svojega preganjanja.

In naše šolske oblastnike? Sprejmejo li te svoje mučence za svoje otroke? Saj se bodo reveži zadovoljili z vsakim mestom na naših tleh, da le čujejo svojo domačo govorico, radi katere trpe toliko preganjanja... Naše poverjenstvo UJU se mora odločno zavzeti v vsakem uradu, da najdejo tudi naši najnesrečnejši tovariši svoj kosček kruha v svobodni domovini. Vredni so ga, ker so se pokazali junaške in zveste v odločilnih dneh in niso niti trenutka premišljali dokazati tiranu svoje ljubezni do doma in roda.

»Učiteljski Tovarš« se je že v pretekli številki zavzel za vse te pregnance in upajmo, da ne bo naš klic glas vpjočega v puščavi. Sedanji krmiljarji našega šolstva poznajo Julijsko Krajino in vse trpljenje njene naroda, ki trpi, močno trpi, ko preganjajo z njegovih tal zadnje njegove najvrlejšše sinove, ki nočejo ukloniti tilnika tujevi peti.

Kako je pri srcu raznim bahaškim izdajniškim učiteljem snoparjem naše krvi, ki so izdali svoj rod? Tudi oni pridejo na vrsto, da pojdejo daleč doli v gorate Apenine, kjer naj jih grize vest radi narodnega izdajstva. Svobodna domovina Vam pokaže s prstom: »Proč od mene, ker ste me zatajili pri prvem petelinovem klicu!« Kako je v dušah odpadnikov? Fašistovski režim pošlje tudi vas, da dobite zaslužno plačilo za svoja podla dejanja.

Vam preči poštenjaki, kličemo: »Na svidenjel!...

Sin planinskega raja.

Splošne vesti.

KATERIM UČITELJEM PRIPADA STANOVANJE IN KURIVO?

G. minister prosvete je izpremenil pod O. N. br. 55.464 od 25. avgusta 1927. čl. 7. uredbe o šolskih odborih pod c), ki sedaj pravi: »da daje krajevni šolski odbor šoli učiteljsv in slugi stanovanje in nabavlja kurivo, v kolikor imajo po dosedanjih zakonih učiteljsvo in slugo pravico do stanovanja in kuriva.«

Dosedaj je veljal v tem pogledu čl. 33. zakona o izpremembah in izpopolnitvah o narodnih šolah z dne 9. julija 1919 (»Ur. list« št. 144, I. 1919.), ki se glasi al. 5 sledeče: »Stalni učitelji (učiteljice) imajo pravico do brezplačnega stanovanja in ku-

riva ali do povračila v denarju za to.« in čl. 88. istega zakona, ki pravi: »Minister prosvete naj na podstavi pooblastila, ki ga dobiva s tem zakonom, vse odredbe o novih plačah po teh izpremembah zakona o narodnih šolah za kraljevino Srbijo z dne 19. aprila 1904 razširi na vse učitelje (učiteljice) in otroške vrtnarice narodnih (pučkih, ljudskih) šol, doslej obstoječih na ostalem ozemlju kraljevine SHS istotako onih šol, ki bodo odsihod proglašene za take.«

Uradniški zakon iz leta 1923, ne govori o kurivu ničesar, o naturalnih stanovanjih pa sledeče v čl. 39.: »Kdor ima stanovanje od države ali samoupravnega telesa, ima pravico na stanarino samo v toliko, v kolikor je stanarina, ki bi mu drugače pripadala, večja od vrednosti stanovanja z ozirom na krajevne razmere.«

Po teh zakonitih (določbah) pripade vsem stalnim učiteljem in učiteljicam v državi brezplačno stanovanje in kurivo v naravi ali odškodnina v novcu za to, kar imajo preskrbeti krajevni šolski odbori.

— Stalni srbskega učiteljsva. Po čl. 34. srbskega zakona o narodnih šolah od 19. aprila 1904 ima srbsko učiteljsvo stalnost v sledečem obsegu: »Stalni učitelj ne more izgubiti službe brez odločbe Prosvetnega Sveta zaradi dokazanega disciplinskega pregreška, in se ne more premestiti v drugi kraj izvemši po lastni prošnji na razpisano mesto ali kazensko oziroma po službeni potrebi. V poslednjem slučaju ima pravico do selitvenih stroškov. Po službeni potrebi se sme premestiti samo tedaj, če se šola zatvori ali se zaradi nezadostnega števila otrok spoje razredi.«

— Z ozirom na številna vprašanja naših članov, ki se jim vsiljujejo neki listi a jih sedaj tirjajo, četudi jih niso naročili, smo se informirali pri našem pravnem zastopniku in dobili sledeče odgovore v smislu dopisov: 1. Ali je naročnik dolžan plačati list, če ga je vrnil na pošto v pričo ene ali dveh oseb ter napisal na list: »Se ne sprejme!« — Ne! 2. Ali je dolžan plačati list, če stavi upravi vse številke ne-poškodovane na razpolago, da jih dvigne pri njem? — Lista ni sam naročil. — Ne! 3. Ali je dolžan plačati list, če so mu ga pošiljali brez naročila in ga ni vrnil kljub temu, da je bila v listu objava, da se smatra za naročnika, kdor ne vrne 1. in 2. številke? — Ne, le na razpolago ga mora imeti! — To pa ne velja za organizirane člane, pri katerih so listi vezani s prijavo članstva. Objavljamo v listu te odgovore, ker nam je nemogoče odgovarjati na številna pisma. Iz ugotovitev pa smo tudi razvideli, da pravzaprav naši člani vzdržujejo neke liste.

— Izprememba referentov v Beogradu. Listi so poročali, da je za načelnika srednje nastave v Beogradu imenovan prof. Bajc in za referenta v odd. osn. nast. strokovni učitelj meščanske šole Rudolf Wagner. Drugi listi so zopet prinesli vest, da je izmenjen dosedanj ref. za srednje šolstvo prof. Lapajne in ref. za osn. šolstvo P. Flerč. Koikor smo informirani, sta referent za srednje šolstvo prof. Lapajne in referent za osn. šol. P. Flerč še vedno na svojem mestu. V koliko se hočejo izpremembe iz partizanskih ali stvarnih ozirov in od katere strani se daje pobuda za kakršnekolik izpremembe, bomo poročali z ozirom na razvoj dogodkov. Gotovo pa je, da bodo vsaka partizanska premeščanja in odstavljanja nemogoča, če bo učiteljsvo solidarno in ne bo sprejemalo mest, ki mu jih dajejo politične stranke za to, da izmenjajo in izpodrinejo drugega stanovskega tovariša s kakoga mesta. Formalnost uradnega poziva v tem pogledu ne opravičuje. Ne moremo v tem oziru preko ugotovitve, da stranke prerade izigravajo v tem pogledu meščanskošolsko učiteljsvo, če vidimo, da je osnovnošolsko učiteljsvo solidarno.

— Seja širjega sosveta Pov. UJU — Ljubljana se bo vršila še ta mesec, ker se je treba dogovoriti o sistematičnem delu pri okrajnih učiteljskih društvih v tekočem poslovnem letu in vseh drugih aktualnih vprašanjih, o katerih morajo biti društva informirana.

— V zadnji številki je več tiskovnih pomot. Popravljamo samo v glavnem smiselne: V uvodniku drugi stolpec se mora glasiti... »a stari zakoni (čl. 34. kr. dež. zak.) imajo tolmačenje j a s n o (ne »samo«) v nemškem tekstu. Notica glede kuriva na 3. strani, tretji stolpec se mora glasiti: Izvršni odbor je poročal o izpremembi te uredbe že na seji Glavnega odbora tik pred glavno skupščino v Skoplju (in ne »v Šobotici«), da je interveniral pri ministrstvu v zadevi kuriva vsemu učiteljsv in je tudi dosegel izpremembo te uredbe in prid vse-mu učiteljsv. — Z današnjo notico zgoraj popravljamo tudi zadnjo notico v tej zadevi.

— Reorganizacija učiteljskega Uduženja. Za letošnje leto je to eno izmed temeljnih vprašanj s katerimi se bo moralo baviti članstvo UJU. V tem pogledu je izdalo Poverjenstvo UJU — Beograd obširno brošuro pod naslovom »snovi za reorganizacijo UJU« od tov. Drag. M. Mihailovića in Danilo Milanovića, ki se bavita s tem problemom. Knjiga daje široke poglede za reorganizacijo naše stanovske organizacije. Stane samo 10 Din in poštne stroške ter se naroča pri Poverjenstvu UJU Beograd, Učiteljski Dom. Če jo naročite po dopisnici, zahtevajte poleg položnico.

— Izredni občni zbor Zveze državnih nameščencev za Slovenijo se vrši 25 t. m. (v nedeljo), na kar opozarjamo vsa naša okrajna učiteljska društva, ki so včlanjena pri Zvezi.

— **Šolski oder.** Na razstavi »Ljubljana v jeseni« bode v oddelku »Naše gledališče« razstavljen tudi »Šolski oder«, ki je last osnovne šole v lški vasi. Ogrodje tega odra je sestavljen tov. Grašič, šolski upravitelj v lški vasi, a poslikal ga je tov. Lulik, učitelj v Ribnici. — Oder se da razstaviti in za vzema razstavljen zelo majhen prostor in je zato najpripravnější šolski oder. Opozarjamo tovariše(ice), ki imajo priliko in se zanimajo za šolske odre, naj si ogledajo na velesojmu v Ljubljani za časa razstave (17—26. septembra) tudi oddelek »Naše gledališče«.

— **Tovariš, kronski penzionist** nam piše: Kakor veste, g. urednik, nas je kronski penzionist skušala potolažiti finančna uprava za Slovenijo, češ: »Počakajte! Pošlali Vam bomo prej poziv, da vpošljete upokojitvene dekrete, na podlagi katerih boste prevedeni na »dinarske«. S prvim avgustom stopi stvar v veljavo!« Toda minul je 1. avgust, 1. september, a teh »pozivov« še ni, a kamo li priboljšek! Priboljšek? Pač so nam za avgust odtegnili na »dohodnini« (kdo se ne smeje?) več dinarjev. Zda pa upaj še nadalje na »prevedbo v dinarske«! Nekdo se je kronskemu penzionistu začel čestiti: kako more živeti ob beraški pokojnici. »Živim ob samih — dolgovi« je bil odgovor. Tableaux!

— **Ivan Krajnik**, sedemdesetletnik, 4. septembra je slavil Ivan Krajnik, upokojen nadučitelj v Mariboru 70. rojstveno leto. Krajnik je rojen Gorican, z odliko izprašan za meščanske šole in izborn kartografski slovenski. Toda sreče nima in zaman se je poganjal 39 let za službo na meščanski šoli. Njegov prijatelj Leban (Lucilius) je v dveh člankih (v »Slovencu« in »Jutru«) opisal Krajnikovo — Kalvarijo. Zelimo, da vrli tovariš še mnogo let vztraja pri svojem prosvetnem delu ter da dobi zadostno ščeenje, v kar pomozi Bog!

— **Počitniški tečaji na šolah.** Nekateri upravitelji so imeli v svojih šolah med počitnicami tečaje iz ročnega dela kmetijstva i. dr. Na podlagi okrožnice velikega župana ljubljanske oblasti pa je po naročilu ministrstva prosvete S. N. br. 23.283 z dne 6. avgusta 1926 zaprositi v bodoče za take tečaje predhodno dovoljenje ministrstva prosvete.

— **Članom Slov. šolske Matice za ptujski okraj.** Blagajnik Slov. šolske Matice je poslal dopis, v katerem sporoča, naj vplačajo člani Ptujskega učiteljskega društva članarino za Slov. šolsko Matico (30 Din) pri onem tovarišu, ki ga določi Ptujsko učiteljsko društvo kot poverjenika Slov. šolske Matice.

— **Vsemu članstvu! Odboru »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani«** se je pravkar posrečilo osvoboditi društveno premoženje vsakršnih obveznosti, s čimer nam je dana možnost, da se dolgoletni namen končno realizira. Treba le še malenkostnih žrtev. Vsakogar moralna dolžnost je, da takoj plača letošnjo članarino 20 Din potem svojega društvenega blagajnika, ki naj skupno vsoto odpošlje podpisanimu blagajniku. Lanski člani naj svoje zaostale obveznosti takoj uredijo! Konvikt priznava Učiteljska tiskarna od prodanih šolskih zvezkov 1%, »Idese«, tvornica kemičnih izdelkov Kranj od nabavljene praška za črnilo in raznih črnih 10%, »Kosmos« od dobave učil za mehaniko, elektriko, kemijo 25% provizijo. Vsaka šola naj priredi vsaj eno igro v prid Učit. konviktu. Dolej sta se odzvali le dve šoli. Temelje stanovske organizacije podkrepimo, ako članstvu olajšamo družinske skrbi in če z lastnim Domom omogočimo razne ekskurzije in počitniške tečaje. **Od besedi k dejanjem!** — Cerklje pri Kranju, 9. sept. 1927. — **Josip Lapajne** predsednik. **Josip Kobal**, blagajnik. **Anton Arigler**, tajnik.

— **Za razširitev osnovne šole v Šoštanj** se je bil skozi leta in leta hud boj. Vedno in vedno so prišle nove težkoče, da se je ista zavlekla. Šola je bila raztresena na treh krajih, eno poslopje je delila z meščansko šolo tako, da ni ena ne druga imela dovolj prostorov. V nevarnosti smo bili, da izgubimo meščansko šolo. Ker so okoliške občine sistematično odklanjale vsak prispevek in z rekuzi vedno zavlačevale razvoj našega šolstva, je mestna občina Šoštanj sklenila, na lastne stroške prizidati k osnovni šoli potrebne prostore, da na ta način uredi naše šolstvo. S polno paro se je delalo na prizidku 6 razredov 2 kabinetov in stranišč, tako da je bil isti gotov do konca avgusta. S tem je dobilo vseh 12 razredov osnovne šole s potrebnimi stranskimi kabineti lepe in primerne prostore pod eno streho, meščanska šola pa lastno poslopje. Svečana otvoritev se vrši v nedeljo 18. t. m. s službo božjo na prostem pri šoli, blagoslovljenjem, raznimi govori in deklamacijami! Vabimo na to redko slavlje tovariše in tovarišice z našega okraja, nadalje ono učiteljsko, ki je službovalo na naši šoli ter se je preselilo na druga službena mesta ali pa v pokoj ter vse druge, ki poznajo naš Šoštanj!

— **Glasboljubivemu učiteljsstvu!** Ob pričetku šolskega leta snujemo načrte za prosvetno delo v šoli in med narodom. Mnogo izmed nas se posveča posebno rado petju, saj imajo naši zbori večinoma pevovodje iz učiteljskih vrst. In kdor ima le količkaj veselja do dela za narodovo srčno kulturo, za blažilno moč lepega petja tudi v letošnjem letu, ne bo prezrl novih glasbenih izdaj in listov. Tovariš Ciril Pregelj v Celju je zopet podaril šolskim zborom 30 troglasnih narodnih in ponarodnih pesmi v lično opremljeni zbirki. Za šolsko petje izbire dovolj! Opozarjamo dalje na tri slo-

venske glasbene liste »Cerkveni glasbenik« za cerkevno glasbo; »Zbore« in »Pevca« pa za svetno zborovsko glasbo. Ne bi smelo biti glasbeno naobraženega učitelja, ki ne bi bil naročnik vseh treh. (Naročnina za vse tri 105 Din letno). Če pa si težko utrgamo ta denar pri svojih dohodkih, pa pridobimo našim glasbenim listom kot naročnike profesorske, učiteljske in šolske knjižnice. Uprava »Cerkvenega glasbenika (35 Din) je v Ljubljani, Pred škofijo, »Zbor« se naročajo pri pevskem društvu »Ljubljanski Zvon« (40 Din), »Pevca« (30 Din) pa razpošilja »Pevska zveza« na Miklošičevi cesti. Podpirajte naše glasbene liste in pridobite jim naročnike!

— **Pri Sv. Ani v Slov. goricah** je dne 7. septembra t. l. po mukepolnih bolečinah umrla učiteljica ga. Seyfried-Lužar Mira. V nedeljo zvečer 4. septembra se je zastrupila s strupenimi gobami (divji kukmak). Dasiravno je bila poklicana hitra zdravniška pomoč in se je kazalo v ponejdeljek na bolje, je vendar podlegla. To je letos že tretja žrtev zastrupljenja z gobami. Bila nam je vestna tovarišica, marljiva in priljubljena vzgojiteljica v šoli nad 12 let. Pogrešala jo bo naša mladina v šoli, katera jo je ljubila kot svojo mater in to ne za stonj, saj ona je bila res prava mati otrokom. Vedno smo jo videli veselo v vsaki družbi, nikdar ni kazala slabe volje. Zapuščala štiri majhne otročičke, kateri jo bodo hitro in težko pogrešali. Nesrečnim preostanim naše iskreno sožalje, njej pa bodi zemljica lahka! — **Tovariši, Učiteljski zbor.**

— **Katera koleginja** bi v tem šolskem letu zamenjala službeno mesto ob železnici v ljubljanski okolici, kranjskem, litjskem ali kamniškem okraju z lepim službenim mestom v mestu ob železnici. Ponudbe na upravo »Učit. Tov.« pod »Zamenjava službe«. T.

Osebnne zadeve.

— **i V državno službo so sprejeti** in postavljeni za učitelje: Mariborska oblast. Slava Benedik v Skale, Miroslava Verčkovnik v Studenice, Ida Šumer v St. Ilj pod Turjakom, Mihaela Krašovic v Kapelo, Marija Majerhold v St. Janž pri Dravogradu, Matilda Rajh v Makole, Ela Čonč v St. Jurij v Slovenskih goricah, Angela Ambrožič v Veliki Poljani, Zofija Jerele v Sv. Bolefka na Kogu, Jožefa Luževič v Stopree, Marija Majer v Pečarovec, Emilija Jurinec v Svečini, Marija Visenjak v Odrancih, Stefanija Prešern v Beltince, Ana Kotnik v Sv. Urban, Bruna Jovčič v Sv. Tomaž, Marija Lenartič v Dornovo, Marta Golobič v Šmartno pri Slovenjgradcu, Marija Kinčič v Prtoč, Vera Kajž na deklško v Sv. Juriju pri Celju, Karolina Klun v Žiže, Justina Zorjan v Loče, Ljuboslava Grmovšek na Muto, Fran Druškovič v Sv. Miklavž, Milan Straus v Gornjo Lendavo, Srečko Robinšček v Šoštanj, Ivan Teučerš v Gornjo Polnikovo.

— **i Premeščeni so v ljubljanski oblasti:** Josip Vončina v Gornje Jezero, Mara Sezun k Devici Mariji v Polju, Martin Menecelj v Zagorzdac, Anton Belihar v Brežice na osnovno šolo, Avgustin Clemente v Kravovo peč. Vsi s 1. septembrom 1927.

— **i Premeščeni so v mariborski oblasti:** Franja Schneider v Ivance, Branimir Čeh v Slovensko Bistrico, dečka, Florentina Metlika na deklško; v Solčavo Drago in Marjeta Čepič, Karolina Vuk v Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Terezija Ferenčak v Zavrč, Marija Polak na Ponikvo, Drago Bistenc v Veliko Poljano, Vanda Medica v Spod. Kungoto, Miroslav Viher v Ljubno, Karolina Arnejc v Lovrenc pod Prežinom, Milica Vrečko v Fram, Pavla Grobin v Vuhred, Erna Killer v Gotovlje, Iva Košar v Frankolovo, Karla Srebrnič v Podgorje.

— **i V državno službo so sprejeti** in postavljeni za učitelje: Ljubljanska oblast. Ivan Globokar v Stično, Rudolf Bratko v Tunjce, Avgust Flegar v Sodražico, Kastelec Matilda v Čepelje, Josipina Velikopoljska v Kastav na osnovno šolo.

— **i V glasbeni tečaj, ki se vrši v Beogradu, so sprejeti naslednji slovenski učitelji:** Josip Bajde iz Maribora, Stanko Tavželj iz Hinj, Rajko Burg iz Zuzma, Izidor Koch iz Starega trga pri Črnomlju, Albert Rajčič iz Jesenice, Danilo Jeletič iz Sv. Vidu nad Ljubljano, Stanko Jurdana iz Kastva in Ubald Justin iz gimnazije v Mur. Soboti.

— **i Sprejem učiteljev v telovadni tečaj v Beogradu.** Kakor smo naknadno doznali je bil sprejem učiteljskega v telovadni tečaj v Beogradu izpremenjen sledeče: Dragica Roškar v Dolnji Lendavi, Justina Bolhar v Čepeljah, Ciril Pivk v Litiji, Milan Jaklič v Makolah, Milivoj Jarnovič v Volčji Gomili, Mirko Koželj v Zetalah, Nande Kavčič v Solčavi, Ladislav Poljšak v Zagorzdac, Zmajko Konečnik v Beogradu, Josip Zega v Guštanju, Josip Kocmur v Beltincih in Zvonimir Suligoj, učiteljski abiturijent. Imenovani so šolsko leto 1927./28. oproščeni poučevanja in se morajo 14. septembra javiti v ministrstvu prosvete, kjer bodo po zdravniškem pregledu definitivno sprejeti v tečaj.

Vestnik upokojenec

— **up Društvo upokojenega učiteljskega** v Sloveniji vabi svoje člane na občni zbor, ki se vrši dne 6. oktobra t. l. ob 15. uri v društvenih prostorih v gostilni pri »Majaron« čku. Spored: 1. Pozdrav predsednika, 2. Poročilo tajnika, blagajnika in pregledovalcev računov, 3. Volitev odbora, 4. Slučajnost, predlogi. K obilni udeležbi vabi odbor.

Društvena zborovanja UJU.

Vabila

— **SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SREZ MURSKA SOBOTA** ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 24. septembra t. l. v šoli v Murški Soboti. Na dnevnem redu je: 1. Dopisi, 2. Poročilo o pokrajinski skupščini, 3. Poročilo o glavni skupščini v Skoplju, 4. Poročilo društvenih funkcionarjev, 5. Volitev odbora za upravnostno leto 1927./28, 6. Razgovor o ped. didaktičkih krožkih, 7. Slučajnost. Zborovanje prične takoj po prihodu vlaka. — **Odbor.**

Poročila:

— **BELOKRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 14. maja 1927 v Metliki o priliki velikega skupnega zborovanja štirih društev.

Tov. predsednik Albin Razpotnik je pozdravil vse navzoče, posebno nova člana društva sreskega šolskega nadzornika Cirila Vizjaka in njegovo soprogo tovarišico Ljudmilo Vizjak-Kovač. Pozdravil je tudi tov. Binderja, ki se je vrnil k nam in čestital tov. Vilfanu in Lumbarju k usposobljenostnemu izpitu.

Zborovanje sta posetila tudi poverjenik UJU A. Skulj in urednik »Učit. Tovarš.« Ivan Dimnik.

Zapisnik o zadnjem zborovanju je bil soglasno odobren.

Prečitali in pojasnili so se vsi došli dopisi.

Za člane novo ustanovljenega krožka so bili izvoljeni: tov. Primožičeva, tov. Štrubelj, predsednik krožka pa je tov. Čebular. Sreski šolski nadzornik pa se je naprosil, da bo delovanje krožka podpiral z nasveti in predlogi.

Tovariš urednik Dimnik je k že znanimu revizijskemu poročilu dodal obširna pojasnila in odgovarjal na stavljena razna vprašanja tov. Živojinoviča, Tončiča in Štrubelja. Pojasnilo se je vzelo na znanje. Tov. predsednik se je tov. uredniku zahvalil.

Ker je prihajal čas za skupno zborovanje, je tov. predsednik zaključil domače zborovanje.

— **BELOKRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 11. junija 1927 v Črnomlju ob navzočnosti vseh članov.

Zapisnik o zadnjem zborovanju se je prečital in odobril.

Vsi došli dopisi so bili prečitali in pojasnjeni.

Društvo je prejelo iz dvorne pisarne zahvalo za poslano vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Aleksandru I. o priliki skupnega zborovanja v Metliki in zahvalo Karlovskega učiteljskega društva.

Tov. predsednik se je zahvalil pripravljalnemu odboru v Metliki in tov. Čebularju za izvršitev diplome.

Tovarišica Vizjak-Kovač je predavala o »Pisanju v osnovnem razredu«. V uvodu svojega predavanja je pojasnila namen in pomen pisanja v osnovnem razredu. Pokazala je pot, ovire in težkoče, ki se jih je izogibati pri pisanju, da pridemo tudi mi do uspehov, ki jih je tovarišica dosegla, kar so pričali zvezki, ki so bili članstvu na vpogled.

Tov. Bonča je v kratkih potezah očrtal pokret »Vidovičeve šole«, da vzbudi tudi med našim članstvom zanimanje.

Obema predavateljema se je tov. predsednik iskreno zahvalil.

Tov. blagajničarka je prosila tovariše (ice) za redno plačevanje članarine. Preglednika računov tovarišica Pavlinova Milka in tov. Lumbar sta pregledala račune in jih našla v redu, zato sta predlagala tov. blagajničarki in ostalemu odboru absolutorij. Ker se poslovno leto prične zdaj s 1. julijem in konča 30. junija, bo občni zbor vselej meseca septembra.

Književnost in umetnost.

— **k Navodilo pri pouku v računstvu na osnovni šoli.** Sestavil A. Črnivec, bivši ravnatelj učiteljskega v Ljubljani. Izdala Državna založba šolskih knjig. Knjiga vsebuje izčrpano metodiško navodilo za pouk računstva v osnovni šoli. Cena 200 strani obsegajoči vezani knjigi 44 Din.

— **k Čitanka štednje,** uredil Nikola Gačša. Izdal »Organizator«, zavod za racionalizacijo, Beograd, poš. prečinac 365. Čitanka vsebuje berila in navodila za varčevanje. Cena čitanka je 10 Din.

— **k Dalton: Plan Metoda od Salih Ljubunčiča.** Izšla je iz štampe knjiga pod gornjim naslovom od poznatog pedagoškega pisca u kojoj se prikazuje posve nov i vrlo zanimljiv način rada u svim vrstama uzgojnih škola. Cijena je knjizi 10 Din, a naručuje se kod pisca (Zagreb, Viša pedagoška škola, Meduličeva 33) i u svim većim knjižarama.

— **k »Luč« književna družina v Trstu** je izdala za leto 1927. tri knjige: France Bevk: Kresna noč, izvirna povest. Dostojevskij: Tuja žena in mož pod posteljo, prevod iz ruskega in »Luč«, poljudno znanstveni zbornik. Nova književna založba v Trstu nam priča, da se slovenska knjiga v neosvojbojeni domovini razvija kljub hudemu torzoru zadosti dobro.

— **k L. N. Tolstoj: »Rodbinska sreča«.** Roman, ki ga je prevedel I. Vidmar, je izšel v Tiskovni zadrugi v Ljubljani. Cena broš. knjigi 26 Din, v platno vezani 34 Din. Po pošti 2 Din več. Dobi se v vseh knjižarnah.

— **k Janko Orožen: Zgodovina Celja II.** del. Podnaslov: Srednjeveško Celje kot središče državnostvornega stremjenja: doba narodne samostojnosti, Savinjska marka, knezi in grofje Celjani. Knjiga obsegajoča 160 strani, je izšla v založništvu Goričar & Leskovšek v Celju in stane 28 Din.

— **k Slovenska umetnost I. del. Slikarstvo.** Spisal Viktor Steska. Založila Družba sv. Mohorja. Knjiga ima 432 strani z 72 slikami. Cena broširanemu izvodu za člane 30 Din, za nečlane 40 Din. Cena vezani knjigi za člane 39 Din, za nečlane 52 Din.

— **k Človeško telo njega ustroj in delovanje.** Sestavil dr. A. Košir. Založil Jugoslovanski sokolski savez. Knjiga je opremljena s 87 slikami in stane 30 Din. Naroča se po vseh knjigarnah.

— **Načrti za muški ručni rad u III., IV. i V. razredu osnovnih škola.** Priredio: Marjan Markovac, nastavnik za muški ručni rad u gradanskoj i učiteljskoj školi. (12 listova sa 106 načrta). Cijena dinara 30. Zagreb 1926. Tisk zaklade tiskare narodnih novina u Zagrebu. Izdaje »Narodne knjižnice« Zagreb, Vojnička ulica 13. — Ker je obilgatna upeljava deškega ročnega dela spravila marsikaterga učitelja v zadrego, se trudijo nekateri tovariši, ki so imeli priložnost pogledati se v to stroko, da podajo primerne navodil za uspešno udejstvovanje o tem predmetu. Med drugimi nam je podal tako navodilo tudi Marjanovič, strokovni učitelj v Zagrebu. In sicer je to že drugi del njegovih »Načrtov«. (I. del je izšel pred dobrim letom, in sicer za I. in II. razred osnovnih šol). Sedanje navodilo vsebuje 12 predlog, ki se odlikujejo po jasnosti in primitivnosti, tako da se jih lahko uspešno poslužuje tudi vsak učenec. Prva predloga prinaša vzorce za modeliranje iz ilovice v metodiški zaporednosti, pričena s kroglo iz katere oblikuje predmete okrogle oblike (pomaranča, jabolko, limona, repa itd.). Druga predloga vsebuje vzorce iz naravnih šib: mizo, stol, klopico, stojalo, okvir. Šolam na deželi bo zlasti dobro služila predloga, ki prikazuje razne načine cepljenja dreves. Tudi načrti za izdelke v lesu so zelo primerni, ker vsled svoje enostavnosti ne zahtevajo niti posebne spretnosti s strani učencev, niti prevelikih stroškov glede nabave materiala in orodja (obešalnik, polica, škrinica za pribor, hišica za koso itd.). Tudi izdelki iz petlarskega so tako enostavni, da jih vsakdo lahko posname z risbe, posebno še, ker je poleg naslikan način pripravljanja viter. Najbolje pa je za stopano lepenkarstvo (kartonaža — s štirimi predlogami, porisanimi z vsemi najpriladnejšimi načrti vsakovrstnih izdelkov; na pr.: predmeti s četverkotno osnovno obliko: škatel, koledarji v raznih oblikah, okvirji, skledice raznih oblik itd. Za one šole, ki nimajo sredstev za orodje in material, bo pa dobrodošla priloga z igračkami, ker so vse te igračke napravljene iz predmetov, ki jih otroci dobe doma, nabero v gozdu ali na vrtu (želod, storži, makove glavice, deščice od škatel itd.). Zlasti dobro bo služilo pismono navodilo (na ovoj!) za izdelavo vseh teh predmetov, bodisi glede materiala, kakor tudi glede orodja in načina izdelave. Zato »Načrte« priporočamo vsem učiteljem ročkovnega pouka, vsled enostavnosti pa še posebno začetnikom v tem predmetu.

Književno naznanilo. V založbi Slovenske šolske Matice se je pravkar dotiskala kot redna publikacija za l. 1927/8 knjiga »Kulturna pedagogika, Kazipot za razumevanje včlovečenja« (250 strani), ki jo je napisal vseučil. prof. dr. K. Ozvald.

Ta knjiga je menda prvi poizkus, sistematično pokazati, da je tudi na kulturnem področju vzgojstva (izobrazba, pouk, vzgoja), kakor i sicer v življenju — vse z vsem v zvezi. S tem bi hotelo pred vsem drugim biti rečeno, da je vseh vrst prizadevanje na področju vzgoje, pouka in izobrazbe svojevrstno dogajanje, ob katerem kulturno življenje samega sebe ohranja in oblikuje. In pa da je prav zato kultiviranje človeka, zlasti pa kultiviranje mladega pokolenja najtesneje spojeno s kulturnim bitjem in žitjem kakega naroda.

S tega vidika skušajo uvodna poglavja izpričati, da se odigravanje vzgojstvenih pojavov po svojem bistvu neprimerno bolj razteza v dimenzijo širine in višine, oziroma globine, negoli domneva običajna šolska modrost, ki vzgojstvo istoveti s — šolskim učiteljevanjem ali s »pedagogiko« v zloglasnem, pedantičnem pomenu besede.

Jedro knjige se deli na dveje: prvi del obsega splošno kulturoslasje, a drugi jemlje v pretes šolske probleme.

I. Kulturoslasni del prikazuje — sine ira et studio — glavne oblike, v katerih se dandanes odigrava kulturno življenje vse po svojih lastnih normah: gospodarstvo po ekonomskem načelu najmanjšega potroška sil, znanstvo po ideji lepote, politika po perspektivah moči, socialnost po vodilu ljubezni do bližnjega, verstvo po pojmu svetosti. Posebe izčrtana je struktura duše, kakor se je človeku izoblikovala v dobi in miselnosti strojeve.

II. Drugi del pa razpravlja o šoli kot samostojnem organu kulturnega življenja in o šolskih vprašanjih, ki povsem organski poganjajo iz utripov tega življenja: o bistvu šole, njenih nalogah in oblikah, o reformnih težnjah na področju šolstva, o možnostih in mejah kulturne politike, o učiteljskem problemu itd.

Knjiga se je rodila iz občutene potrebe po trdni idejni podlagi, raz katero bi bilo mogoče, pedagoška vprašanja v širokem, kulturnem pomenu besede smiselno postaviti in reševati.

— **k Koledar Podmladka Rdečega križa** kraljevine SHS za šolsko leto 1927./28. Uredil Svetolik R. Milosavljevič, izdal Glavni odbor Podmladka Rdečega križa v Beogradu. Str. 111. Cena koledarčku, ki je opremljen z več slikami 3 Din.